

*Kuntien liikunta-
palveluiden asema kaipaa
Johanna Mannisen
mukaan selkeyttämistä.
Etenkin liikkumisen
lisäämiseen kohdistuvat
odotukset ovat kovat.*

Johanna Manninen:

**"Kuntien roolia
liikunnassa
kirkastettava"**

SUOMEN LIIKUNNAN AMMATILAISET RY:N (SLA) pääsihteeri **Johanna Manninen** tietää, mistä puhuu. Mannisen mukaan SLA on erityisesti kunnissa työskentelevien liikunnan ammattilaisten järjestö. Henkilöjäsenet ovat muun muassa liikunta-aikeita, liikunnanohjaajia, liikuntakoordinaattoreita, liikuntaneuvoja ja liikuntajohtajia. Yhteisöjäsenenä järjestöön kuuluu kuntia, oppilaitoksia, yrityksiä ja erilaisia yhteisöjä.

Perinteinen aktiiviliikkujien ja urheilijoiden palveleminen ei Mannisen mukaan enää riitä, vaan kuntien odotetaan liikkuvan asukkaitaan laajalla otteella. Hän muistuttaa kunnissa tehtävän jo paljon töitä, jotta ihmiset liikkuisivat enemmän. Seuratoiminnan edellytyksistä ja liikuntaolosuhteista huolehtimisen lisäksi puhutaan virkistyksestä, ihmisten hyvinvoinnista, liikkumisen lisäämisestä ja vähän liikkuvien aktivoimisesta.

– Hallintorajat ylittävän yhteistyön merkitys kasvaa koko ajan, mutta kitkattomasti se ei läheskään aina suju, sanoo Manninen.

Kyse on Mannisen mukaan myös jatkuvuudesta, sillä kuntien liikuntatoimista jää koko ajan paljon pitkäaikaisia työntekijöitä eläkkeelle. Tilalle tarvitaan uutta väkeä, jonka toivotaan sitoutuvan työskentelemään pitkäjänteisesti. Toisaalta kuntien tiukka taloustilanne herättää huolta liikuntapalveluiden työpaikkojen säilymisestä.

Yli 300 tapaa tarjota liikuntapalveluja

Yli 300 kunnan Suomessa ei edetä liikunta-asioissa tasahtiin. Kuntakoko vaikuttaa liikuntapalveluiden järjestämismahdollisuuksiin. Alle 10 000 asukkaalla kunnissa liikuntasihteeri ja muutama urheiluseura hoitavat liikuntapalveluita yhdessä. Alle 50 000 asukkaalla kunnissa on omat ongelmansa. Rakentamistoiveita on, mutta talousarvioon niitä on vaikea saada. Suurissa kaupungeissa on erityiskysymyksensä, joista yksi on maahanmuuttajataustaisten suuri osuus väestöstä.

– Meillä on ihmisiä, joille urheiluseurat tai uimahallit eivät ole tuttuja entuudestaan. Heidän saamisensa liikuntapalvelujen käyttäjiksi on tärkeää.

Muuttuvat odotukset korostavat tarvetta tarkastella kuntien liikuntarahoitusta. KIHU perkaa parhaillaan kuntien liikuntajohtajien aloitteesta kuntien järjestäytyneeseen liikuntaan suuntaamia tukimuotoja. **Jari Lämäsän** johdolla tehtävän tutkimuksen kohteena ovat keski-suuret ja suuret kunnat. Pääpaino on yli 12-vuotiaiden nuorten ja aikuisten urheilutoiminnan tarkastelussa.

Nuoli ry:n kanssa SLA osallistuu liikunnan ammatteettisten ohjeiden laadintaan. Nuorisopuolella vastaavat ohjeet ovat jo käytössä. SLA tuuppia eteenpäin osallistetaan tutkintotutkimuksesta, jonka tarkoitus on tuoda selvyyttä liikunta-alan koulutukseen ja työmarkkinoille. Järjestö panee alulle myös liikunnanohjausta tekevien verkostoitumista tukeneen projektin, joka päättyi vuoden 2023 lopulla.

– Erityisesti pienissä ja keski-suurissa kunnissa liikunnan ohjaustyötä tekevät jäävät yksin. Kyse on siitä, miten he jaksavat työssään, ja mitä välineitä he tarvitsevat.

Opinnot antaneet vankan pohjan

Manninen valmistui liikuntatieteiden maisteriksi vuonna 2011. Hän

kokee opintojen antaneen hyvän pohjan työelämäänsä. Liikuntakulttuurin historian ja rakenteiden tuntemuksesta on ollut hyötyä, vaikka **Hannu Itkosen** *Kenttien kutsun* ja muiden tenttikirjojen lukeminen vaati pientä ponnistusta. **Kalervo Ilmasen** luennoilla tuli selväksi liikunnan ja urheilun ero. Tuolloisista opettajista **Ari Karimäki** on muuttunut yhteistyökumppaniksi muun muassa *Liikunnan olosuhdeseminaarin* järjestäjänä.

Opintonsa Manninen suoritti pääosin urheilu-uran aikana. Huippu-urheilu avasi mahdollisuuden kehittää verkostoja, joista on ollut työelämässä hyötyä. Manninen teki kaksoisuraa ennen kuin urheilun ja opiskelujen yhdistelmästä käytettiin tätä käsitettä.

– Jos olin Suomessa, niin kahdeksalta oli usein luento. Siitä siirryin muutaman sadan metrin päähän Hipposhalliin treeneihin. Kahdelta alkoi taas luento. Siitä sitten iltatreeneihin. Hipposhallin ja Jyväskylän yliopistokampuksen nurkilla tulikin vietettyä tiivis kymmenvuotiskausi, muistelee Manninen.

Manninen sai opiskella joustavasti, mikä oli tarpeen, kun ulkomailla saattoi vierähtää kuusikin viikkoa yh-

Huippu-urheilu avasi mahdollisuuden kehittää verkostoja.

teen menoon. Tenttikirjat kulkivat mukana matkoilla. Manninen ei kokenut opintojen häirinneen täysipainoista urheilemista.

Urheilemisen olosuhteet ovat kehittyneet Suomessa Mannisen mukaan hänen aktiivivuosiansa jälkeen merkittävästi. Opintojen yhdistäminen urheilemiseen on helpottunut. Myös valmennus on muuttunut kokonaisvaltaisemmaksi. Huipulle tähtäävällä urheilijalla ovat käytössään esimerkiksi lihashuolto- ja lääkäripalvelut.

Urheiluun ja liikuntaan kasvanut

Urheilu ja liikunta olivat osa Mannisen perheen arkea lapsuudesta lähtien. Orvokki-äiti hoiti nuorisoi-, liikunta- ja raittustoimia Nurmon kunnassa. Hän oli saavuttanut 1960-luvulla yhteensä 12 yleisurheilun SM-mitalia. Antero-isä toimi kenttämestarina. Hän oli kilpaillut juoksussa keskimatkoilla.

Manninen kuului vuoden 1996 Atlantan olympiakisoissa Suomen viestijoukkueeseen 4 x 100 metrillä 16-vuotiaana. Hän kilpaili myös Sydneyssä 2000 ja Ateenassa 2004. Lou-

Johanna Manninen (s. 1980)

- Suomen Liikunnan Ammattilaiset ry:n pääsihteeri 2020–
- Huono Äiti Oy, myyntipäällikkö 2019–2020
- Kerko Group Oy, myyntipäällikkö 2017–2019
- Seinäjoen Kalevan kisat 2017, pääsihteeri 2016–2017
- Seinäjoen Seudun Urheilijat, toiminnanjohtaja 2015–2017; nuorisopäällikkö 2014–2015
- Päijät-Hämeen liikunta ja urheilu, seurakehittäjä 2012–2014
- Keski-Suomen liikunta- ja urheilustrategia, projekti-koordinaattori, 2011–2012
- Kansanedustaja Sinuhe Wallinheimon vaalipäällikkö 2010–2011
- Kilpa- ja Huippu-Urheilun tutkimuskeskus, KIHU, tutkimusharjoittelija 2010
- Liikuntatieteiden maisteri, Jyväskylän yliopisto 2011
- Urheilu- ja tapahtumamarkkinointi erikoistumisopinnot, Jyväskylän AMK 2006
- Ylioppilas Kuortaneen urheilulukio 2006
- Länsi- ja Sisä-Suomen ELY:n liikuntaneuvoston jäsen 2009–2012
- Keski-Suomen maakuntavaltuuston jäsen 2009–2012
- Jyväskylän kaupunginvaltuutettu 2009–2012
- Jyväskylän kaupunginhallituksen varajäsen 2009–2012
- Jyväskylän kaupungin liikuntalautakunnan jäsen 2009–2012
- Vuoden pikajuoksija 2001 ja 2007
- Vuoden opiskelijaurheilija 2007

Ongelmana on se, että kun pitäisi saada toiminta pysyväksi, niin rahoitus loppuu.

kaantumisen esti osallistumisen Pekingin kisoihin 2008. Manninen urheili myös muun muassa kolmesti ulkoratojen EM-kisoissa ja neljästi MM-kisoissa.

Huippu-urheilua ja menestystä Manninen sanoo arvostavansa edelleen paljon. Hän ei kuitenkaan seuraa herkeämättä urheilutuloksia. Kolmet olympiakisat kokeneena Manninen sanoo elävänsä ja hengittävänsä etenkin olympialaisten tunnelmaa. Urheilijoiden tarinat tempaavat hänet mukaansa.

– Urheilu-uralla en koskaan ajatellut, että yksi keihäsmitali pelastaisi Suomen urheilun maineen. Olen ylpeä saatuani juosta Suomen lippu rinnassa ja edustaa Suomea olympialaisissa. Se on todella iso arvo, mutta en ole ajatellut, että meidän suomalaisten itsetunto on kiinni siitä.

Huippu-urheilijoita on moneksi

SLA:n luullaan toisinaan Mannisen mukaan tekevän töitä ammattiuurheilijoiden parissa. Osasyynä on se, että urheilija on ammattina suomalaisille uusi. Ammattiuurheilijoita oli Suomessa vähän varsinkin yksilölajeissa Mannisen aloittaessa urheilu-uraansa 1990-luvulla. Tilanne on muuttunut: urheilusta voi saada ammatin, vaikka ei yltäisi ehdottomalle huipulle.

– Ei tarvitse olla olympiavoittaja pystyäkseen elämään urheilulla. Sosiaalinen media on luonut mahdollisuuden siihen esimerkiksi yleisurheilussa.

Huippu-urheilijan käsite onkin Mannisen mukaan laajentunut. Heitä eivät ole enää pelkästään keihäänheittäjät, jääkiekkoilijat, mäkihyppääjät ja hiihtäjät. Monista lajeista tulee huippu-urheilijoita, eikä heidän asemaansa määritä olympiamitali, vaan riittävän hyvä menestys yhdistyneenä somenäkyvyyteen.

– Tämä on hienoa. Se kannustaa nuoria tavoittelemaan omaa parastaan.

Suomessa on perinteisesti pidetty ammattiuurheilijana arvokisamenestyjiä. Mannisen omaa tilannetta helpotti se, että hän ylsi mitaleille jo nuorten EM- ja MM-kisoissa. Yhtä lailla valmentajan asema on muuttunut. Mannista valmentaneelta **Petteri Jousteelta** kysyttiin vielä 2000-luvun alussa usein, mitä hän tekee oikeasti työkseen.

Jo ennen sosiaalisen median läpimurtoa urheilijat olivat julkisuudessa, mutta huomiota ja palautetta ei kertynyt jatkuvasti. Vuonna 2008 päättyneen urheilu-uransa aikana Manninen kokeekin eläneensä kuplassa. Uran loputtua hän sanoo tajunneensa, miten paljon ihmiset olivat eläytyneet hänen suorituksiinsa.

– Kaupan kassajonossa tulee joku kiittämään. Suomalaiset elävät ja ovat oikeasti mukana menestyksessä ja muissa hetkissä. Onneksi en tiennyt tästä – olisi voinut tulla paineita, Manninen pohtii.

Urheilun monet merkitykset

Suomalaisessa yhteiskunnassa urheilulla on edelleen Mannisen mielestä suuri merkitys, joka on kuitenkin erilainen

kuin esimerkiksi Keniassa. Kerran Mannisen viereen istui kisapaikalla bussissa kenialaisjuoksija. Hän ihmetteli kuuluaan Mannisen tulevan Suomesta: *Minkä takia juokset? Eihän sinun tarvitse, kun te pärjätte muutenkin.*

Manninen sanoo oivaltaneensa, että Suomessa urheileminen lähtee nimenomaan menestyksen itsensä tavoittelusta. Hän juoksi omasta halustaan saadakseen tietää mihin rahkeet riittävät. Keniassa urheilu on keino elää ja päästä eteenpäin elämässä. Toteutuessaan menestys tuo rahaa koko yhteisölle. Yhdysvalloissa urheilustipendi avaa puolestaan ovet korkeakoulutukseen, johon monella ei olisi muutoin varaa.

Liikunnan ja urheilun arvostusta voi Mannisen mielestä tarkastella eri näkökulmista. Rahassa mitaten valtion huippu-urheiluun ja liikuntaan käyttämät varat ovat pienemmät kuin muissa Pohjoismaissa. Sponsorirahoituksenkin virrat ovat Suomessa vähäisempiä. Toisaalta suomalaisilla resursseilla saadaan aikaan paljon toimintaa ja liikuntapaikat ovat hyviä. Ja harva tietää esimerkiksi, että vain Suomessa koulutetaan ainoana Euroopan maana liikuntapaikanhoitajia.

Liikuttamisen pyörää ei tarvitse keksiä uudelleen

Hallitusohjelmaan sisältyvää Suomi liikkeelle -ohjelmaa Manninen pitää sinänsä hyvänä kirjauksena. Ohjelma itsessään ei kuitenkaan välttämättä ole niin mullistava kuin ensituntumalta voisi luulla. Vuosittainen 20 miljoonaa euroa kuulostaa suurelta summalta, mutta se ei sitä ole, kun tavoitteeksi on asetettu suomalaisten liikkeen lisääminen kaikissa ikäryhmissä. Ohjelman painotukset saavat Mannisen pohtimaan, tarvitaanko rahaa uusiin innovaatioihin.

– Ei pyörää tarvitse keksiä enää uudelleen. Kyllä meillä on innovoitu ja tehty. Ongelmana on se, että kun pitäisi saada toiminta pysyväksi, niin rahoitus loppuu.

Mannisen mielestä kunnissa ja kaupungeissa edistetään jo monin tavoin liikuntaa ja liikkumista. Aikalisä uuden ideoinnissa olisikin paikallaan. Samalla voisi katsoa ympärille ja levittää toimivia käytäntöjä. Yhtä lailla on syytä varmistaa, etteivät hyvät aiheet jää vain aikomuksiksi.

Liikkumisen edistämisessä Manninen lähtisi elämäntyylistä ja ympäristöstä. Olennaista on muokata ympäristöä liikuntaan kannustavaksi.

– Jos meillä ei olisi autoja, niin ihmisethän liikkuisivat. Autottomuus ei kuitenkaan onnistu tässä maailmassa. Miten saada lähiympäristö sellaiseksi, että tulee väkisin liikkua. Siinä se on, tiivistää Manninen.

Oman osuutensa voivat Mannisen mukaan tehdä liikunnanohjaajat, -neuvojat ja koordinaattorit, joita olisi palkattava lisää. Hyvänä hän pitää sitä, että kouluissakin toimii jo liikuntaneuvojia.

Mannisen liikuntavinkki on lyhyt ja ytimekäs: kävele aina portaat. ♦